

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У ЛЕГКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

CONDITION AND DEVELOPMENT PERSPECTIVES OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THE LIGHT INDUSTRY OF UKRAINE

УДК 338.012

<https://doi.org/10.32843/bses.54-9>

Сергійчук С.І.¹

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Іщенко О.А.²

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Дубинська І.І.³

доцент, доцент кафедри менеджменту
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Sergiychuk Sergey

National University of Shipbuilding
named after Admiral Makarov

Ishchenko Elena

National University of Shipbuilding
named after Admiral Makarov

Dubynska Iryna

National University of Shipbuilding
named after Admiral Makarov

У статті досліджено стан і тенденції світового ринку текстильної та швейної продукції, у тому числі й європейський ринок як основний експортний орієнтир. Проаналізовано тенденції розвитку малих і середніх підприємств легкої промисловості України. Визначено, що поступове сповільнення індексу споживчих цін та різке зниження індексу виробленої продукції призвели до зниження реальних обсягів виробництва, а подальше погіршення цих показників та рецесія світової економіки можуть призвести до ще більш негативних наслідків. Виявлено проблеми української легкої промисловості: нестача власних обігових коштів у малих і середніх підприємств; обсяг внутрішнього ринку країни мінімум утричі перевищує офіційні дані; не витрачаються гроші на розвиток дистрибуційних каналів; неконкурентоспроможність вітчизняної продукції та ін. Розроблено напрями забезпечення зростання експортного і внутрішнього потенціалу країни.

Ключові слова: легка промисловість, текстильна і швейна індустрія, малі та середні підприємства, експортний потенціал.

В статье исследованы состояние и тенденции мирового рынка текстильной продукции, в том числе и европейский рынок как основной экспортный ориентир. Проанализированы тенденции развития малых и средних предприятий легкой промышленности. Определено, что постепенное снижение индекса потребительских цен и резкое снижение индекса продукции привели к снижению реальных объемов производства, а дальнейшее ухудшение этих показателей и рецессия мировой экономики могут привести к еще более негативным последствиям. Выявлены проблемы украинской легкой промышленности: недостаток собственных оборотных средств в малых и средних предприятиях; объем внутреннего рынка страны минимум в три раза превышает официальные данные; не тратятся деньги на развитие дистрибуторских каналов; неконкурентоспособность отечественной продукции и др. Разработаны направления обеспечения роста экспортного и внутреннего потенциала страны.

Ключевые слова: легкая промышленность, текстильная и швейная промышленность, малые и средние предприятия, экспортный потенциал.

The article examines the state and trends of the world market of textile and clothing products, including the European market, as the main export landmark. The purpose of the article is to study the state of small and medium enterprises in light industry of Ukraine and determine the prospects for their development in the context of globalization. The textile and clothing industries are the gateway to the development of the country's industrialization. Ease of entry into this area and abnormally high wages in European countries have created favorable conditions for the production and export of textiles and garments. The main component of the development of light industry in Ukraine should be the synergy of the combined efforts of the industrial and trade policy of the Ukrainian government, the entrepreneurial skills of small and medium-sized businesses, flexibility and professionalism of the workforce. These factors, with proper integration, as well as the fiscal policy of the state aimed at supporting the investor, will be able to give light industry a boost and unprecedented development. The state and development trends of small and medium enterprises in the light industry of Ukraine are analyzed. It was determined that a gradual decrease in the consumer price index and a sharp decrease in the production index led to a decrease in real production volumes, and a further deterioration of these indicators and a recession in the global economy could lead to even more negative consequences. The problems of the Ukrainian light industry were identified: the lack of working capital in small and medium enterprises, which make up 90% of all enterprises in the industry; the country's domestic market is at least three times higher than official figures; money is not spent on the development of distribution channels; lack of competitiveness of domestic products and others. The developed directions for ensuring the growth of the export and domestic potential of the country. Implementation of a comprehensive program for the development of light industry in Ukraine will ensure the growth of export and domestic potential, improve the quality and range of products, satisfy individual.

Key words: light industry, textile and clothing industry, small and medium enterprises, export potential.

Постановка проблеми. Легка промисловість України – одна з базових стратегічних галузей розвитку економіки, яка розвивається з багатьма викликами і має колосальний потенціал. Проте вона повинна пройти шлях від сировинної галузі з низькою доданою вартістю до одного зі світових флагманів у сфері модного одягу. Необхідна реалізація комплексної державної стратегії підтримки малих і середніх підприємств з імпортозаміщення

одягу та текстилю. Це дасть змогу знизити використання секонд-хенду та товарів китайського і турецького виробництва, збільшить обсяг експорту до європейських країн, поліпшить рентабельності галузі та підвищить бюджетні надходження. Отже, необхідне дослідження проблем розвитку малих і середніх підприємств легкої промисловості України та знаходження можливих шляхів поліпшення ситуації.

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4977-9484>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5785-2971>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0709-0187>

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науково-практичним проблемам і дослідженню розвитку легкої промисловості України присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема, цими питаннями займалися І.М. Грищенко [3], О.І. Гарафонова [6], Л.Е. Касьян [7], Т.В. Гавриленко [8] та ін. Разом із тим сьогодні в умовах високої конкуренції та відкритого європейського ринку проблеми розвитку малих і середніх підприємств у легкій промисловості України потребують детальнішої уваги.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні стану малих і середніх підприємств у легкій промисловості України та визначенні перспектив їх розвитку в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У світовому масштабі текстильна і швейна галузь – це постійно зростаючий ринок. До головних гравців відносяться: Китай – провідна країна з виробництва текстильної продукції й оцінюється в 1/4 світової промисловості; європейський ринок (Німеччина, Іспанія, Франція, Італія) – сукупно на них припадає понад 1/5 світового ринку; Індія – займає третє місце з експорту продукції, виробляючи понад 6% від глобального ринку.

Згідно зі звітом [1], опублікованим компанією Grand View Research, прогнозується, що у 2021 р. світовий ринок текстилю досягне 961,0 млрд дол. США (на 28,5% більше, ніж в 2016 р.), ринок виробництва одягу досягне 992 млрд дол. США (на 26,2% більше), а ринок роздрібної торгівлі одягом досягне 1,83 трлн дол. у 2022 р., що на 29,7% більше, ніж у 2017 р. Ключові висновки: збільшення доходу у населення та урбанізація в країнах з економікою, що розвивається (Індія, Китай і Мексика), стимулюватимуть зростання виробництва, а сировина на основі бавовни домінуватиме на текстильному і швейному ринку в 2020 р. на суму 378,6 млрд дол. США завдяки високій всмоктуючій здатності і міцності.

За оцінками Mordor Intelligence [2], у 2018 р. обсяг текстильної і швейної промисловості в Європі досяг 180 млрд дол. США. Прогнозується, що середньорічний темп зростання (CAGR) становитиме приблизно 5,5% та до 2024 р. ринок досягне 250 млрд дол. США. Європейський текстильний та швейний сектор – це індустрія малого і середнього бізнесу. Компанії, на яких зайнято менше 50 осіб, становлять понад 90% робочої сили і виробляють майже 60% продукції. Одяг та текстиль є однією з найбільш глобалізованих галузей із ланцюжком виробництва (оптовий і роздрібний), який охоплює десятки зацікавлених сторін і багато континентів, навіть для одного продукту.

Основна частина українського виробництва одягу нині орієнтована на ринки Європи. У галузі легкої промисловості функціонує понад 10 тис підприємств, із них у текстильній промисловості –

близько 2,5 тис, із виробництва готового одягу і хутра – близько 6 тис, шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис.

Згідно з даними Державної служби статистики, 90% від загальної кількості підприємств легкої промисловості – малий і середній бізнес, де працюють близько 85 тис працівників [3].

Офіційно текстильна і швейна промисловість країни оцінюється в 3,43 млрд дол. США, але, за деякими оцінками, до 90% продукції сектору все ще може перебувати в тіньовій економіці. Легка промисловість в Україні забезпечує 5% бюджетних надходжень, 2,6% експорту України та має величезний потенціал зростання завдяки високоосвіченій робочій силі. Малий і середній бізнес значно переважає за кількістю над великими компаніями. Він є рушійною силою всієї легкої промисловості, розвиває ринок і просуває українські бренди кожен день.

У 2014–2017 рр. легка промисловість продемонструвала помітний сплеск зростання. Проте останні два роки спостерігається спад індексів виробництва продукції (рис. 1), досягнення піку зростання реальних обсягів реалізації продукції у 2018 р. та поступове зниження у 2019 р. (рис. 2).

У табл. 1 приведено вихідні дані із сайту Державної служби статистики України [3] та результати аналізу обсягів реалізованої продукції легкої промисловості України без ПДВ у період 2012–2018 рр. у фактичних та постійних цінах із базисним відліком 2014 р., відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД-2010).

Рівень номінального обсягу реалізованої продукції у фактичних цінах стрімко підвищується з 10 069,5 млн грн у 2014 р. до 24 108,7 млн грн у 2018 р. за рахунок підвищення індексу споживчих цін у 2014–2015 рр. та індексу виробленої продукції у 2015–2017 рр. Поступове сповільнення індексу споживчих цін у 2016–2019 р. та ризик зниження індексу виробленої продукції у 2018–2019 рр. призвели до зниження реальних обсягів виробництва легкої промисловості (рис. 2). Подальше зниження цих показників та рецесія світової економіки можуть призвести до ще більш негативних наслідків.

Аналізуючи обсяги реалізованої продукції у 2019 р. (табл. 2) та у січні-квітні 2020 р., можна зробити деякі висновки:

1. Переважає підгалузь з виробництва одягу – 41% (рис. 3), з якої 40,1% йде на експорт, потім йде текстильне виробництво – 34% (33,9% експорт), остання підгалузь із виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 25%, але вона перша за часткою експортної продукції – 47,2%.

2. Висока експортоорієнтованість легкої промисловості, що залежить від кон'юнктури світових ринків, – 39,8% йде на експорт (рис. 4).

Укрлегпром: «Якщо раніше частка реалізованої продукції за межі країни становила у серед-

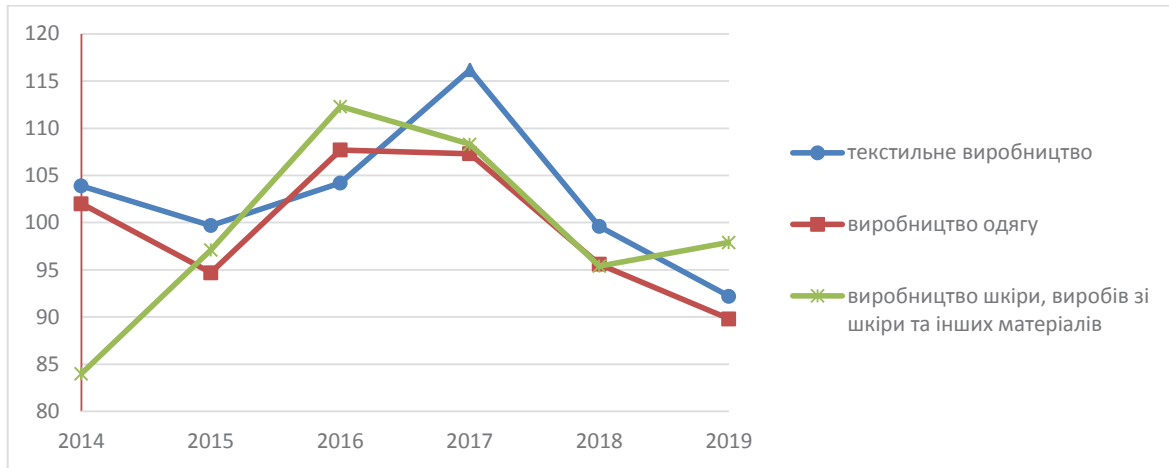

Рис. 1. Динаміка індексів виробництва продукції у легкій промисловості, %

Джерело: розроблено авторами

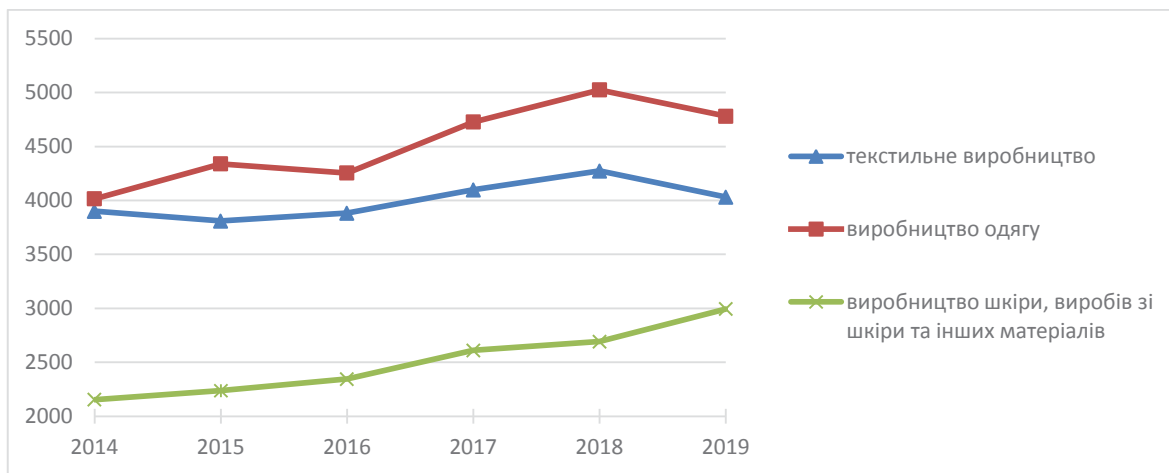

Рис. 2. Динаміка реального обсягу реалізованої продукції у легкій промисловості у базових цінах, млн грн

Джерело: розроблено авторами

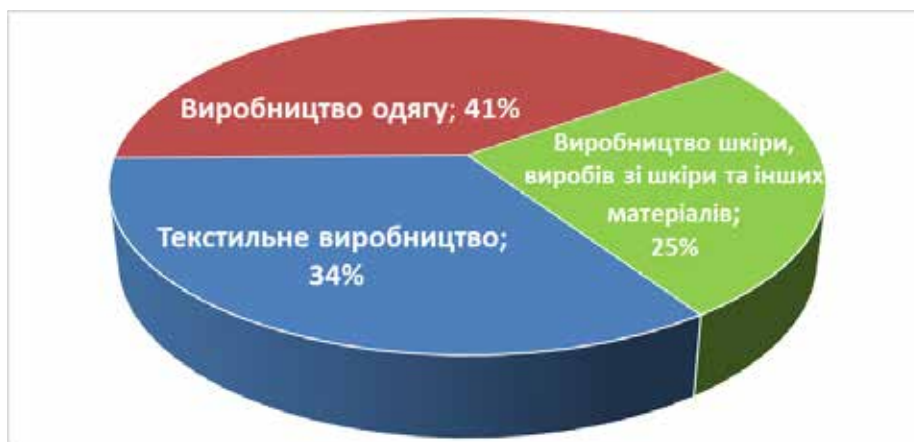

Рис. 3. Структура реалізованої продукції легкої промисловості у 2019 р.

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 1

**Динаміка фактичних та реальних обсягів реалізованої продукції
легкої промисловості України у 2014–2019 рр.**

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Індекси виробленої продукції легкої промисловості [3], у т. ч.:	96,6	97,2	108,1	110,6	96,9	93,3
текстильне виробництво	103,9	99,7	104,2	116,2	99,6	92,2
виробництво одягу	102	94,7	107,7	107,3	95,6	89,8
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	84	97,1	112,3	108,3	95,4	97,9
Легка промисловість (фактичні ціни), млн грн [3], у т. ч.:	10069,5	14881,6	16882,6	20943,9	24108,7	24714,2
текстильне виробництво	3900,1	5458,2	6253,6	7506,4	8592,2	8438,9
виробництво одягу	4014,6	6217,9	6852,1	8656,3	10103,7	10006,4
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	2154,8	3205,5	3776,9	4781,2	5412,8	6268,9
Індекси споживчих цін [3]	1,249	1,433	1,124	1,137	1,098	1,041
Легка промисловість (базові ціни), млн грн, у т. ч.:	10069,5	10384,9	10481,6	11436,3	11989,4	11806,5
текстильне виробництво	3900	3809	3883	4099	4273	4031
виробництво одягу	4015	4339	4254	4727	5025	4780
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	2154,8	2236,92	2344,89	2610,74	2691,82	2994,78

Джерело: побудовано авторами за [3]

Таблиця 2

**Обсяги реалізованої продукції легкої промисловості України з урахуванням експорту в 2019 р.
(без ПДВ та акцизу)**

Показники	Всього реалізовано, млн грн	Експорт	
		млн грн	%
Легка промисловість, млн грн [3], у т. ч.:	24714,2	9834,4	39,8%
Текстильне виробництво, у т. ч.:	8438,9	2864,4	33,9%
Ткацьке виробництво	924,0	85,1	9,2%
Виробництво інших текстильних виробів	7186,3	2558,9	35,6%
Виробництво одягу, у т.ч.:	10006,4	4012,7	40,1%
Виробництво одягу, крім хутряного	8925,2	3746,6	42,0%
Виготовлення виробів із хутра	11,9	0,0	0,0%
Виробництво трикотажного та в'язаного одягу	1069,3	266,1	24,9%
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, у т. ч.:	6268,9	2957,3	47,2%
Дублення і оздоблення шкіри	2339,0	1657,8	70,9%
Виробництво взуття	3929,9	1299,5	33,1%

Джерело: побудовано авторами за [3]

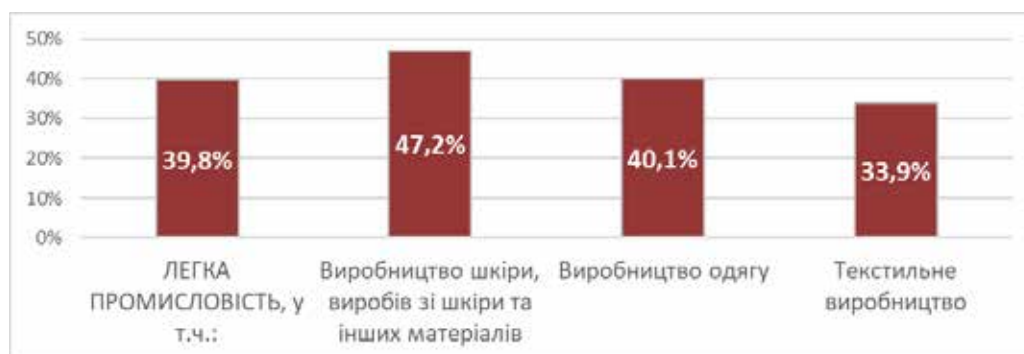

Рис. 4. Галузева експортоорієнтованість у 2019 р.

Джерело: розроблено авторами

ньому 40–43%, то за січень-лютий 2020 р. – 51,6% (експортоорієнтованість промисловості України – 26,1%)» [4].

3. Підгалузь із виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів займає перше місце по експорту 47,2%. Проте переважає продукція з низькою доданою вартістю (дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра) – 70,9% йде на експорт. Виробництво взуття є однією з передових світових індустрій, у якій досить велика додана вартість (інтелектуальна власність та творча праця). В Україні не має провідних торгових брендів у сфері взуття, а виробництво більш спрямовано на копіювання модних тенденцій із незаконним використанням світових торгових марок, що призводить до невисокого експорту взуття – 33,1% та закритості європейського ринку для наших товарів.

4. Виробництво виробів із хутра з 2014 р. сильно скоротилося, до 11,9 млн грн, легальний експорт зовсім зник, а нелегальний – збільшився.

Укрлегпром: «Зменшуються обсяги виробництва легкої промисловості, на внутрішній ринок, де вітчизняні виробники неконкурентні через невіршені питання з контрабандою, заниженням митної вартості готового імпорту, торгівлею без обліку і контролю, засиллям секонд-хенду та ще й зниженням купівельної спроможності населення. Через таку ситуацію на власному ринку національні виробники змушені шукати кращої долі за кордоном, а це на 60–80% – виконання замовлень іноземних брендів» [4].

5. За січень-квітень 2020 р. спостерігається ризик зниження індексів виробництва продукції, а з березня 2020 р. починається падіння обсягів

реалізації продукції (рис. 5) у зв'язку з рецесією світової економіки на тлі пандемії.

Негативні тенденції галузевого розвитку 2019–2020 рр. призвели до зменшення з 1% до 0,8% частки легкої промисловості в загальних обсягах промислового виробництва. Обсяг реалізованої продукції легкої промисловості (без ПДВ) за січень-лютий 2020 р. становив 3218 млн грн, у т. ч. реалізовано продукції текстильного виробництва на 1 233,4 млн грн, одягу – на 1 169,7 млн грн, виробів зі шкіри та взуття – на 815 млн грн [4].

Провівши аналіз досліджень українських і зарубіжних учених, можна зробити такі висновки щодо проблем української легкої промисловості:

1. У 2015 р., за даними Державної статистичної служби, присутність на ринку товарів легкої промисловості становить близько 40 млрд грн, однак за розрахунками та експертними оцінками Асоціації підприємств легкої промисловості «Укрлегпром» обсяг внутрішнього ринку становить понад 120 млрд грн, що втричі перевищує офіційні дані, тобто ринок товарів легкої промисловості України вкрай «тінізований». Обсяг внутрішнього ринку країни в 2016 р. оцінили в 125 млрд грн [4]. При цьому в Асоціації рекомендують помножити цю цифру мінімум на два – до 250 млрд грн.

2. Нестача власних обігових коштів для збереження обсягів виробництва продукції підприємств легкої промисловості, інвестиційних ресурсів для модернізації обладнання та впровадження нових технологій і методів виробництва. Виробничо-технічний стан галузі характеризувався високою зношеністю основних засобів (майже 90%) [6].

3. Зниження попиту на вітчизняну продукцію легкої промисловості серед товарів широкого вжитку зумовлене насамперед високою собівартістю вітчизняних товарів легкої промисловості (унаслідок

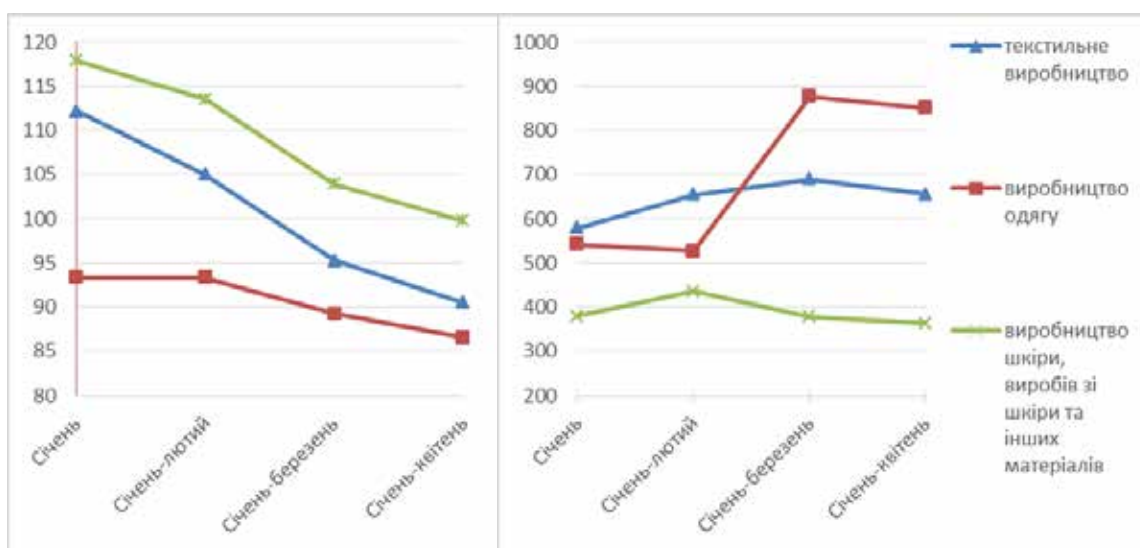

Рис. 5. Динаміка індексів виробництва продукції (%) і обсягів реалізації продукції (млн грн) легкої промисловості у 2020 р.

Джерело: розроблено авторами

Рис. 6. Напрями розвитку легкої промисловості України

Джерело: розроблено авторами

док зростання цін на сировину та енергоносії, через дорогі банківські кредити), що створило велику різницю між цінами на товари та купівельною спроможністю населення, а також суттєвою часткою імпортних товарів, які ввозяться контрабандою [7].

4. Вітчизняна легка промисловість не витрачає гроші на розвиток дистрибуційних каналів своєї продукції на внутрішньому ринку. Відсутність власних розроблених колекцій та дистрибуційних каналів є важливою перешкодою щодо можливості спрямування товарів вітчизняної легкої промисловості на внутрішній ринок [8].

5. У результаті дії Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС відбувається короткострокове зростання експорту продукції легкої промисловості та його падіння в довгостроковій перспективі, водночас спостерігається падіння імпорту. Це може відбуватися внаслідок неконкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та на ринках ЄС, звуження внутрішнього ринку, а також бажання європейців захистити власного виробника [9].

До проблем також можна віднести:

- нестачу кадрів у галузі (через невисоку зарплату більшість спеціалістів мігрує за кордон);
- підписання Угоди про зону вільної торгівлі між Україною та лідерами світових ринків (Туреччиною, Китаєм);

- питання з податковою реформою (необхідно замінити податок на прибуток податком на виведений капітал);

- високе ввізне мито на сировину підвищує собівартість продукції і робить малий і середній бізнес неконкурентоспроможним із польськими підприємствами, де мито дорівнює нулю;

- компанії не мають можливості або просто не хочуть освоювати нові методи виробництва;

- неефективна державна політика у сфері захисту галузі від несумлінної конкуренції з боку «тіньового» імпорту та контрафактної продукції. За даними «Укрлегпрому», неврахований імпорту на третину перевищив його офіційний обсяг – 2,65 млрд дол. проти 765,6 млн, а через імпорту секонд-хенду країна втратила 45 тис потенційних робочих місць.

Варто підтримати думку багатьох учених і експертів, що легка промисловість є дуже перспективною галуззю. Незважаючи на значний потенціал, вигравати в конкурентній боротьбі українським виробникам важко. Закордонні виробники мають кращу фінансово-інвестиційну базу, використовують сучасну техніку та нові технології. Проте впровадження комплексної програми з розвитку легкої промисловості України (рис. 6) дасть змогу забезпечити зростання експортного і внутрішнього

потенціалу, підвищить якість та асортимент продукції, задовольнить індивідуальні потреби споживачів, а це один із головних показників добробуту населення.

Висновки з проведеного дослідження. Текстильна і швейна промисловість є воротами для розвитку індустріалізацію країни. Легкість входження у цю сферу та аномально висока заробітна плата в європейських країнах створили сприятливі умови для виробництва й експорту текстильної та швейної продукції. Основним компонентом розвитку легкої промисловості України повинна стати синергія від об'єднаних зусиль промислово-торговельної політики українського уряду, підприємницької майстерності малого і середнього бізнесу, гнучкості та професійності робочої сили. Ці чинники за грамотного об'єднання, а також фіскальної політики держави, спрямованої на підтримку інвестора, зможуть дати легкій індустрії поштовх і небувалий розвиток.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Grand View Research (2020). Textile Market Size Worth \$1,350.2 Billion By 2027, CAGR: 4.3%. URL: <https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-textile-market> (дата звернення: 26.05.2020).
2. Mordor Intelligence (2020). Europe Textile Industry – Growth, Trends, and Forecast (2020–2025). URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-textile-industry> (дата звернення: 26.05.2020).
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.05.2020).
4. Офіційний сайт Асоціації підприємств легкої промисловості «Укрлегпром». URL: http://ukrlegprom.org.ua/statistika_analitika_ukrlegpromu.html (дата звернення: 26.05.2020).
5. Грищенко І.М. Легка промисловість України: реалії та перспективи розвитку : експертно-аналітична доповідь/ за наук. ред. д.е.н., професора, член-кор. НАПН України І.М. Грищенка. Київ : КНУТД, 2015. 82 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3444/2/20161226_Kurganskiy.pdf (дата звернення: 26.05.2020).
6. Гарафонова О.І. Розвиток підприємств легкої промисловості малого та середнього бізнесу в Україні. *Вісник КНУТД*. 2015. Вип. 6(93). С. 9–13. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vknutden_2015_6_3.pdf (дата звернення: 26.05.2020).
7. Касьян Л.Е. Стан та перспективи розвитку легкої промисловості України. *Науковий вісник УжНУ*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 147–150. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_1_2016ua/6_1_2016.pdf#page=155 (дата звернення: 26.05.2020).
8. Гавриленко Т.В., Бродюк І.В. Перспективи розвитку легкої промисловості України в умовах нестабільного зовнішнього середовища. *Економічні горизонти*. 2018. № 1. С. 28–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2018_1_5 (дата звернення: 26.05.2020).
9. Баженова О., Бочі А., Поворозник В. Оцінка галузевого впливу Угоди про зону вільної тор-

гівлі між Україною та ЄС. Київ : Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2018. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15248.pdf> (дата звернення: 26.05.2020).

10. Іртищева І.О., Крамаренко І.С. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. *Регіональна економіка*. 2014. № 2(72). С. 84–95.

11. Економічний розвиток на засадах активізації малого підприємництва: історичні процеси та завдання управління / І.О. Іртищева та ін. *Економіка та держава*. 2020. № 5. С. 75–80.

12. Інфраструктурно-трансформаційні процеси формування та розвитку інвестиційного регіонального потенціалу / І.С. Крамаренко та ін. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 67–74.

13. Інвестиційна складова економічної безпеки: мікро-, мезо-, макрорівні / Л.П. Рогатина та ін. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7871> (дата звернення: 01.06.2020).

REFERENCES:

1. Grand View Research (2020). Textile Market Size Worth \$1,350.2 Billion By 2027, CAGR: 4.3% / [Electronic resource]. Available at: <https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-textile-market> (accessed 26 May 2020)
2. Mordor Intelligence (2020). Europe Textile Industry – Growth, Trends, and Forecast (2020-2025) / [Electronic resource]. Available at: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-textile-industry> (accessed 26 May 2020)
3. The State Statistics Service of Ukraine (2020). Available at: <http://ukrstat.gov.ua> (accessed 26 May 2020).
4. Official site of the Association of Light Industry Enterprises «Ukrlehprom» (2020). [Online]. Available at: http://ukrlegprom.org.ua/statistika_analitika_ukrlegpromu.html. (accessed 26 May 2020)
5. Grishchenko, I. M. (2015). “Lehka promyslovist Ukrayiny: realiyi ta perspektyvy rozvytku” [Light industry of Ukraine: realities and prospects of development], Kyiv: KNUVD. Available at: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3444/2/20161226_Kurganskiy.pdf (accessed 26 May 2020). (in Ukrainian)
6. Garafonova, O. I. (2015). “Rozvytok pidpryemstv lehkoyi promyslovosti maloho ta seredn'oho biznesu v Ukrayini” [Development of light industry enterprises of small and medium business in Ukraine]. Kyiv: KNUVD, no. 6(93), pp. 9–13. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vknutden_2015_6_3.pdf (accessed 26 May 2020). (in Ukrainian)
7. Kasyan, L. E. (2016). “Stan ta perspektyvy rozvytku lehkoyi promyslovosti Ukrayiny” [State and prospects of light industry development in Ukraine]. Uzhhorod: Naukovyy visnyk UzhNU, vol. 1, no. 6, pp. 147–150. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/6_1_2016ua/6_1_2016.pdf#page=155 (accessed 26 May 2020). (in Ukrainian)
8. Gavrilenko, T. V. (2016). “Perspektyvy rozvytku lehkoyi promyslovosti Ukrayiny v umovakh nestabil'noho zovnishn'oho seredovyscha” [Prospects for the development of light industry in Ukraine in an unstable environment], Uman: *Ekonomichni horyzonty*, no. 1, pp. 28–34. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fineconsm_2018_1_5 (accessed 26 May 2020). (in Ukrainian)

9. Bazhenova, O. (2016). "Otsinka haluzevoho vplyvu Uhody pro zonu vil'noyi torhivli mizh Ukrainoyu ta YeS" [Assessment of the sectoral impact of the Free Trade Agreement between Ukraine and the EU]. Kyiv: Friedrich Ebert Stiftung. Available at: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15248.pdf> (accessed 26 May 2020). (in Ukrainian)

10. Irtysheva, I.O. and Kramarenko, I.S. (2014). Investytsiina pryvablyvist ekonomiky: mizhrehionalni asymetrii [Investment attractiveness of the economy: inter-regional asymmetries]. *Regional economy*, no. 2(72), pp. 84–95.

11. Irtysheva, I.O., Tubaltseva, N.P., Grishina, N.V., Kramarenko, I.S., Sergiychuk S.I. (2020). "Ekonomichnyj rozvytok na zasadah aktyvizacii' malogo pidpryjemnytva: istorychni procesy ta zavdannja upravlinnja"

[Economic development on the basis of small business activation: historical processes and management tasks]. *Economy and state*, no. 5, pp. 75–80.

12. Kramarenko I.S., Irtysheva I.O., Senkevich O.F., Topchiy O.O., Voit D.S. (2020). "Infrastrukturno-transformacijni procesy formuvannja ta rozvytku investytsijnogo regional'nogo potencialu" [Infrastructure-transformation processes of formation and development of investment regional potential]. *Business Inform*, no. 3, pp. 67–74.

13. Rogatina L.P., Irtysheva I.O., Kramarenko I.S., Andryushchenko E.G., Bilan V.V. (2020). "Investytsijna skladova ekonomichnoi' bezpeky: mikro-, mezo-, makrorivni" [Investment component of economic security: micro-, meso-, macro-levels]. *Efficient economy*, no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7871> (accessed 1 June 2020).